

โรงพยาบาลหนองคาย

วิธีปฏิบัติ

เลขที่ NK-HP-PW-๐๐๔

เรื่อง แนวทางปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย
เรื่อง การสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง

เอกสารควบคุม

	ชื่อ-สกุล	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดเตรียมโดย	น.ส.จิรพันธุ์ เจริญ		๗ พ.ค. ๖๗
ทบทวนโดย	นางณฤดี ทิพย์สุทธิ		๑๐ พ.ค. ๖๗
อนุมัติโดย	นพ.สมศักดิ์ ประภาณวัตร		๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๓/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๔	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง		

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้การสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียงเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย
๒. เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียงในโรงพยาบาลหนองคาย

๒. นโยบาย

พระสงฆ์อาพาธที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ทุกราย ที่เข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลหนองคาย ได้รับการสงฆ์น้ำบนเตียงตามมาตรฐานที่กำหนด ภายใต้หลักพระธรรมวินัย

๓. ขอบเขต

สำหรับบุคลากรที่ต้องสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง ในโรงพยาบาลหนองคาย

๔. คำจำกัดความ

การสงฆ์น้ำ หมายถึง การอาบน้ำ รดน้ำหรือการชำระล้างร่างกายของพระภิกษุสามเณร

ประเภทของการสงฆ์น้ำบนเตียง :

๑. การสงฆ์น้ำบางส่วนของร่างกาย (Partial bath) หมายถึง การอาบน้ำ/ การเช็ดตัวที่อวัยวะบางส่วน ของร่างกาย ซึ่งถ้าไม่เช็ดแล้วจะทำให้เกิดความรู้สึกไม่สุขสบาย เช่น มือ หน้า รักแร้ ขาหนีบและ บริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ พระสงฆ์อาพาธบางรายสามารถทำความสะอาดร่างกายบางส่วนได้เอง และใน ส่วนที่พระสงฆ์อาพาธทำเองไม่ได้ ผู้ดูแลจะเป็นผู้ช่วยทำให้ เช่น บริเวณหลังและเท้า
๒. การสงฆ์น้ำบนเตียงแบบสมบูรณ์ (Complete bed bath) หมายถึง การอาบน้ำ/ การเช็ดตัวใน กรณีที่พระสงฆ์อาพาธไม่สามารถทำเองได้ ผู้ดูแลต้องเป็นผู้ทำให้ทั้งหมด เช่น พระสงฆ์อาพาธที่ไม่ รู้สึกตัว พระสงฆ์อาพาธที่อ่อนเพลีย ไม่มีแรงหรือพระสงฆ์อาพาธที่จำกัดการเคลื่อนไหว เป็นต้น

หลักการ

๑. ผู้หญิงไม่ควรอยู่ตามลำพังกับพระสงฆ์อาพาธในที่รโหฐาน (ที่เฉพาะส่วนตัว, ที่ลับ)
๒. เคารพความเป็นส่วนตัวของพระสงฆ์อาพาธ โดยแจ้งให้ทราบก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง จัด สภาพแวดล้อมให้มิดชิด โดยการปิดประตู ปิดหน้าต่าง กันม่าน ไม่เปิดเผยร่างกายพระสงฆ์อาพาธเกิน จำเป็น
๓. ดำรงไว้ซึ่งความปลอดภัย โดยยกร่างกันเตียงด้านที่ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ขึ้นทุกครั้ง โดยเฉพาะใน พระสงฆ์อาพาธสูงอายุที่ไม่รู้สึกตัวหรือสับสน
๔. ดูแลให้พระสงฆ์อาพาธได้รับความอบอุ่น โดยสถานที่เช็ดตัวควรอบอุ่น ไม่มีลมโกรก ไม่เปิดพัดลม หรือเครื่องปรับอากาศ
๕. การใช้น้ำอุ่นจะช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย สามารถกำจัดสิ่งสกปรก คราบเหงื่อไคล ไขมัน กลิ่นที่ไม่พึง ประสงค์

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๔/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๔	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง		

และกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ทั้งนี้อุณหภูมิของน้ำที่ใช้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของพระสงฆ์อาพาธ ว่าระดับอุณหภูมิเท่าใดที่ทำให้รู้สึกสบาย

๖. ส่งเสริมให้พระสงฆ์อาพาธได้ออกแรง โดยช่วยเหลือในการสงฆ์น้ำให้เฉพาะในส่วนที่พระสงฆ์อาพาธไม่สามารถปฏิบัติได้เอง

๗. ขณะสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธ สิ่งที่ต้องทำ คือ การสังเกตลักษณะของผิวหนัง เช่น สีผิว อุณหภูมิ ลักษณะที่ผิดปกติ ได้แก่ ผื่นคัน รอยถลอก รอยแดง การพองและบาดแผล

๘. เตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ไปที่เตียงให้ครบก่อนลงมือปฏิบัติ

อุปกรณ์

๑. ผ้าขนหนูผืนเล็ก อย่างน้อย ๒ ผืน เพื่อแยกผ้าสำหรับเช็ดหน้าและร่างกายท่อนบนกับท่อนล่าง
๒. ผ้าเช็ดตัวผืนใหญ่ สำหรับซับแห้ง ๒ ผืน
๓. กะละมัง ๒ ใบ ใส่ น้ำ ๒/๓ ของกะละมัง
๔. ของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน น้ำยาบ้วนปาก โลชั่น/ครีม (เพื่อการรักษา) เป็นต้น
๕. ผ้าห่มสำหรับคลุมตัว
๖. ไตรจีวรชุดใหม่ พร้อมผ้าสำหรับปูเตียง (ให้ตรวจสอบก่อนว่าจะเปลี่ยนผ้าอะไรบ้าง)

หมายเหตุ ไตรจีวรที่เตรียมไว้สำหรับพระสงฆ์อาพาธ มีเฉพาะจีวร อังสะและสบงเป็นหลัก ในทางวินัย ถือว่าผ้าเหล่านี้ เป็นของโรงพยาบาลที่ถวายให้พระสงฆ์อาพาธได้ใช้ร่วมกัน เก็บคืนไปซักทำความสะอาด ทุกวันหรือ ๒ - ๓ วันไม่ถือว่าเป็นอาบัติ หากแต่ละผืนเก็บไว้นานเกิน ๑๐ วัน หรืออาจอนุมานว่าเป็น ผ้าที่ "วิกัป" แล้ว คือ ผ้าที่ไ้ผ่ลัดกันใช้กับภิกษุอื่น

๕. หน้าที่ความรับผิดชอบ

แพทย์เวร หมายถึง แพทย์ผู้รับผิดชอบด้านการรักษาพระสงฆ์ สามเณรอาพาธช่วงนอกเวลา
ราชการ

แพทย์เจ้าของไข้ หมายถึง แพทย์ผู้รับผิดชอบด้านการรักษาผู้ป่วยเฉพาะราย

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าเวร/หัวหน้าทีมในการ
ให้บริการพยาบาลสงฆ์อาพาธ

พนักงานช่วยเหลือคนไข้ หมายถึง พนักงานช่วยเหลือคนไข้ที่เป็นสมาชิกทีม ที่ช่วยเหลือพยาบาลใน
การทำกิจกรรมการพยาบาลแก่สงฆ์อาพาธ

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๕/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๔	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง		

๖. แนวทางปฏิบัติ

๑. แนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการสงฆ์น้ำบนเตียงอย่างง่าย ๆ เพื่อลดความวิตกกังวล
๒. เตรียมเครื่องใช้ต่างๆ มาที่เตียงให้ครบถ้วน และวางไว้ในที่หยิบใช้สะดวก ปิดประตู และปิดเครื่องปรับอากาศเพื่อป้องกันการสูญเสียความร้อนจากร่างกายขณะสงฆ์น้ำ กันม่านเพื่อให้พระสงฆ์อาพาธมีความรู้สึกส่วนตัว ในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้หญิง ไม่ควรเข้าสงฆ์น้ำในม่านมิดชิดเพียงลำพัง ควรมีญาติหรือเจ้าหน้าที่คนอื่นอยู่ด้วยและเปิดม่านไว้ให้พอมองเห็นในขณะสงฆ์น้ำพระสงฆ์อาพาธ
๓. ล้างมือ ใส่ถุงมือ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ ปรับที่กันเตียงลงและเลื่อนตัวพระสงฆ์อาพาธมาใกล้ตัว เพื่อความสะดวกในการสงฆ์น้ำบนเตียง
๔. ทำความสะอาดปากและฟัน โดยคลุมผ้าห่มบนตัวพระสงฆ์อาพาธ และคลุมผ้าเช็ดตัวบนผ้าห่มบริเวณหน้าอกเพื่อป้องกันผ้าห่มเปื้อน
๕. ถอดอวัยวะ
๖. ใช้ผ้าถูตัวชุบน้ำบิดพอหมาด พันมือแล้วเหน็บชายผ้าให้เรียบร้อย
๗. ใช้มุมผ้าด้านหนึ่งเช็ดบริเวณเปลือกตาจากด้านหัวตาไปทางหางตา และใช้ผ้าอีกด้านเช็ดเปลือกตาด้านอื่นๆเช่นเดียวกันอย่างนุ่มนวล เพื่อป้องกันการติดเชื้อจากตาข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่ง และป้องกันการระคายเคืองบริเวณตา แล้วซักผ้าบิดพอหมาด
๘. เช็ดบริเวณหน้าผาก แก้ม จมูก รอบปาก คอ ใบหู หลังหู แล้วใช้ผ้าถูตัวอีกผืนชุบน้ำบิดพอหมาด ถูกับสบู่เช็ดบริเวณใบหน้า คอ และหูอย่างนุ่มนวล เพื่อป้องกันการระคายเคืองบริเวณใบหน้า หลังจากนั้นใช้ผ้าถูตัวผืนแรกชุบน้ำบิดพอหมาดเช็ดให้ทั่วจนสะอาด แล้วจึงใช้ผ้าเช็ดตัวชุบน้ำให้แห้ง
๙. คลุมผ้าห่มบริเวณหน้าอกและท้อง เช็ดตัวบริเวณหน้าอกและท้องด้วยน้ำสะอาด ตามด้วยสบู่ให้ทั่ว เช็ดซ้ำด้วยน้ำจนสะอาด และซับให้แห้ง
๑๐. เปลี่ยนน้ำ ถ้าน้ำสกปรกหรือมีคราบสบู่
๑๑. ใช้ผ้าเช็ดตัวรองใต้แขนด้านใกล้ตัว เพื่อไม่ให้น้ำหยดถูกบริเวณที่สะอาดแล้ว ให้พระสงฆ์อาพาธช่วยยกแขนขึ้นถ้าทำได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พระสงฆ์อาพาธเคลื่อนไหว หรือช่วยจับข้อมือและยกแขนขึ้น เช็ดแขนถึงรักแร้ด้วยน้ำสะอาดตามด้วยสบู่ให้ทั่ว เช็ดซ้ำด้วยน้ำจนสะอาด และซับให้แห้ง
๑๒. ใช้ผ้าเช็ดตัวรองใต้แขนด้านใกล้ตัวและเช็ดให้สะอาด เช่นเดียวกับแขนด้านใกล้ตัว เสร็จแล้วเปลี่ยนมือที่ละข้างหรือทั้งสองข้างในกะละมังน้ำ ฟอกสบู่ตามขอกนี้ว ล้างให้สะอาด ซับให้แห้ง เสร็จแล้วเปลี่ยนน้ำ การแช่มือจะทำให้พระสงฆ์อาพาธรู้สึกสะอาดและสบาย
๑๓. เลื่อนผ้าห่มมาคลุม (drape) ปิดรอบต้นขาให้มิดชิด เพื่อป้องกันการเปิดเผยบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์

โรงพยาบาลหนองคาย	ฉบับที่ A	หน้า ๖/๖
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ NK-HP-PW-๐๐๔	วันที่บังคับใช้	๒๓ พ.ค. ๒๕๖๗
เรื่อง แนวปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การสรงน้ำพระสงฆ์อาพาธบนเตียง		

ปูผ้าเช็ดตัวใต้ขาด้านใกล้ตัว ทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาดตามด้วยสบู่บริเวณขาถึงสะโพกจนสะอาด ซับให้แห้ง เช็ดขาด้านใกล้ตัวเช่นเดียวกัน และแช่เท้าในกะละมังน้ำที่สะอาดหรือทั้งสองข้าง ฟอกสบู่ บริเวณเท้าส้นเท้า และซอกนิ้ว ล้างให้สะอาด ซับให้แห้ง เพื่อให้เท้าสะอาดไม่อับชื้น

๑๔. เดินไปด้านตรงข้าม พลิกตะแคงตัวพระสงฆ์อาพาธเข้าหาตัว ยกที่ก้นเตียงขึ้น เพื่อป้องกันการตกเตียง กลับมาที่เดิม เปิดผ้าห่มด้านหลังออก วางผ้าเช็ดตัวตามยาวบริเวณคอ หลัง เอว สะโพก และก้นกบ เพื่อป้องกันผ้าปูที่นอนเปียก เช็ดบริเวณหลังทั้งหมดด้วยน้ำสะอาดตามด้วยสบู่ เช็ดซ้ำด้วยน้ำจนสะอาดและซับให้แห้ง ทาโลชั่นและนวดหลังเพื่อความสะดวกสบาย

๑๕. ให้พระสงฆ์อาพาธนอนหงาย ทาโลชั่นตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเวลาเช็ดตัว โดยใช้ผ้าเช็ดตัวปูรองทุกส่วนของร่างกาย เพื่อป้องกันที่นอนเปื้อน

๑๖. เปลี่ยนผ้าปูที่นอนและผ้าอื่นๆ ตามความจำเป็น เพื่อความสะอาดเรียบร้อย

๑๗. จัดทำให้พระสงฆ์อาพาธนอนในท่าที่สบาย

๑๘. นำเครื่องใช้ไปทำความสะอาดและเก็บเข้าที่เดิม

๗. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

๑. พระสงฆ์อาพาธที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ได้รับสรงน้ำบนเตียง ๑๐๐%
๒. บุคลากรที่สรงน้ำสงฆ์อาพาธบนเตียงปฏิบัติได้ถูกต้องภายใต้หลักพระธรรมวินัย $\geq ๘๕\%$

๘. เอกสารอ้างอิง

โรงพยาบาลสงฆ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๐). คู่มือการดูแลพระภิกษุอาพาธในโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ต ควอลิไฟท์ จำกัด.

ศิริรัตน์ ฉัตรชัยสุชา, ปรางทิพย์ อุจะรัตน์, ญัฐสุรางค์ บุญจันทร์. (๒๕๕๐). ทักษะพื้นฐานทางการพยาบาล พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เอ็น พี เพรส.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (๒๕๖๒). การสรงน้ำ. [www. Royin.go.th](http://www.Royin.go.th).

ภาคผนวก

แบบนิเทศแนวทางปฏิบัติภายใต้หลักพระธรรมวินัย เรื่อง การสงฆ์น้ำสงฆ์อาพาธบนเตียง

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้การสงฆ์น้ำสงฆ์อาพาธบนเตียงเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย
- เพื่อให้บุคลากรมีแนวปฏิบัติในการสงฆ์น้ำสงฆ์อาพาธบนเตียงในโรงพยาบาล

เกณฑ์การประเมิน

บุคลากรทางการพยาบาลปฏิบัติได้ถูกต้อง $\geq 85\%$

วิธีประเมิน ☐ สัมภาษณ์ ☐ สังเกต ☐ ตรวจสอบ

ลำดับ	กิจกรรม	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	วิธีประเมิน
๑	มีการเคารพความเป็นส่วนตัวของสงฆ์อาพาธ โดยแจ้งให้ทราบก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ การแนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ และวิธีการสงฆ์น้ำบนเตียง			
๒	มีการจัดสภาพแวดล้อมให้มิดชิด โดยการปิดประตู ปิดเครื่องปรับอากาศ กันม่าน และไม่เปิดเผยร่างกายสงฆ์อาพาธเกินจำเป็น			
๓	ในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้หญิง ไม่เข้าสงฆ์น้ำสงฆ์อาพาธในม่านมิดชิดเพียงลำพัง ควรมีญาติหรือเจ้าหน้าที่คนอื่นอยู่ด้วย และเปิดม่านไว้ให้พอมองเห็น			
๔	มีการดำรงไว้ซึ่งความปลอดภัย โดยยกที่กั้นเตียงด้านที่ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ขึ้นทุกครั้ง โดยเฉพาะในสงฆ์อาพาธสูงอายุ ไม่รู้สึกตัว หรือสับสน			
๕	มีการเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ไปที่เตียงให้ครบก่อนลงมือปฏิบัติ			
๖	มีการแยกผ้า สำหรับเช็ดหน้า/ร่างกายท่อนบนกับร่างกายท่อนล่าง			
๗	มีการสังเกตลักษณะของผิวหนัง เช่น สีผิว อุณหภูมิ ลักษณะที่ผิดปกติ ได้แก่ ผื่นคัน รอยถลอก ร้อยแดง การพอง และบาดแผล ในขณะที่สงฆ์น้ำสงฆ์อาพาธ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อผู้รับการนิเทศ
(.....)

ลงชื่อผู้นิเทศ
(.....)

วันที่เดือน พ.ศ.....